

Bucureștii de altădată

CALEA VICTORIEI

Amintiri, amintiri, amintiri

(I)

Manole FILITTI

Bucureștii se transformă sub ochii noștri, uneori brutal, dramatic și ireversibil. Iată de ce credem că mărturiile venite din trecut, chiar fragmentare, contradictorii ori cu parfum de bârsă acidă, pot contribui, fie și parțial, la personalizarea lui de altădată.

Manole Filitti (1911 – 1988), avocat, economist, polisportiv și mare și statoric iubitor al orașului, desculdea, prin mamă, din familia Ghica. Verii lui, Michel Alexis (Bishy) Catargi și Constantin (Dicki) Cesianu erau fiți mătușilor sale, tante Mic (soție Catargi) și tante Marie (soție Cesianu, apoi Dumitru Negulescu). Persoanele evocate de-a lungul periplului pe Calea Victoriei de cei trei le erau foarte adesea rude. În familiile lor se păstrează încă amintirea unor întâmplări de viață cotidiană din ultimul secol, pe foi răzlețe, în albume, carnete, „memorii” fără pretenții ca și în povestirile pitorești ale cutării supraviețuitor ori supraviețuitoare, din păcate tot mai puțini și mai împuținați, ai acelor vremi apuse. A le mai culege, în grabă dar cu gingăsie, ar fi un semn că ne iubim cetatea, oamenii care i-au dat viață și tot ce au însemnat de fapt Bucureștii de altădată.

Paginile de față le-am găsit printre hârtiile rămase de la soțul meu, ca schițe de scenariu pentru un film de televiziune (din 1980), rămas undeva pe o peliculă a unui operator, bucureștean și el.

Georgeta FILITTI

Miercuri, 24 decembrie 1980. E aproape 8 dimineață când, după o scurtă ședință de raze pentru Dúpuytren-ul meu de la palma stângă, ies pe poarta spitalului Filantropia cu destinația Biserica Sf. Dumitru, unde am întâlnire cu Mimi [soția lui din acel timp, n. Enăceanu, G.F.] la ora 9, urmând să ne împărtăşim.

Aproape o oră am străbătut agale Calea Victoriei în întregul ei și m-am încărcat cu amintiri... Clădiri de tot felul, terenuri devenite virane, edificii publice, biserici...

Încă din pornire m-am dus cu gândul la părinții și la frații mei, la unchi, la mătuși și la verii mei. Aveam sentimentul că sunt însorit de atâtea și atâtea figuri dragi. Cei din generațiile bunicilor și părinților noștri au trecut în nefință iar dintre ceilalți, din leatul meu, unul singur, Bishy-Alexis Catargi, mai e alături de mine pe străzile bucureștene.

Dar să încerc să-o iau metodic, din Piața Victoriei, de la Capul Podului, aș cum am pornit-o în acea dimineață.

O vastă circumferință din care privirile mele s-au oprit în primul rând asupra muzeului de științe naturale, muzeul Grigore Antipa. Tata era prieten cu el și de multe ori l-am vizitat și pe el și muzeul pe care-l crease și-l conducea. Ce săli pasionante pentru noi copiii, începând cu uriașele reconstituiri de arhaice și însăjătoare viețuitoare de mult dispărute. Apoi colecțiile

cu nesfârșite varietăți de fluturi, gândaci, păsări, pești și tot ce cu gândul nu gândești. Toate ca toate, dar cheia și lacăta o găseam în încăperile de jos ale muzeului, unde erau înfațate numeroase triburi de toate rasele în diferite scene cotidiene, din care cele ce se petreceau în jurul focului ne atrageau cu precădere.

De cealaltă parte a pieții, pe locul unde se află azi Președinția Consiliului de Miniștri, într-o modernă clădire datorată arhitectului Duiliu Marcu, se afla, până în 1941, Palatul Sturdza¹, sediu timp îndelungat al Ministerului de Externe.

Amintirile se leagă îarăși de ani de mult rămași în urmă. Tata, diplomat de carieră, pornise cu strălucire în viață, fiind la 34 de ani membru corespondent al Academiei Române, director politic al ministerului și secretar al Păcii de la București din 1913, ministru de externe fiind Titu Maiorescu. Frumoase fotografii făcute cu acest prilej sunt înșiruite în albumul nostru de familie.

Rubedenii de toate gradele au lucrat în acea frumoasă și, inexplicabil pentru mine, dărămată clădire. M-am oprit și am privit, împreună cu verii mei Barbu Catargi și Constantin Cesianu, amândoi intrați, după remarcabile examene de admitere, în cariera diplomatică. Cu ei și cu Despina Cesianu ne-am amintit de asemenea de baluri date în frumoasele saloane ale palatului. Multă eleganță și grătie, ca și mult bun gust ne-au înconjurat acolo. Sobrietatea însă n-a exclus niciodată gluma, farsa, râsul. Mult și bine am mai petrecut.

A rămas în picioare pe str. Buzești și se vede frumos din piață o casă din cărămidă aparentă, încărcată cu iederă, fostă a inginerului profesor George Balș. Fiii lui, Alexandru, Ion și Matei ne-au fost prieteni. Numai ultimul mai trăiește și a devenit una din figurile proeminente ale medicinei românești și până mai deunăzi excelent polisportiv.

Chiar de la începutul ei, Calea Victoriei are pe dreapta un teren viran pe care a fost casa Fălcianu. A locuit acolo anii în șir Tante Niniche, una din cele mai scliptoare inteligențe pe care le-am întâlnit. Buna prietenă cu mamele noastre, mesele lor, la care de câte ori se puteau racii aveau loc de frunte, erau prilej de bogate schimburi de idei, de excelente glume și mult râs. Ne bucuram și noi, copiii, de aceste reununi. Ochii și urechile noastre se îmbogăteau neconțenit.

Peste drum, în picioare și azi, casa lui Zoe Caribol, Tante Zoe, soră cu famoasa Elencuța Văcărescu. Aici ighemoniconul era mai strict și noi cei mici eram impresionați de miopia excesivă a acestor mătuși ca și de boxerii lui Tante Zoe. Au trecut ani până ce am putut realiza valoarea și fama Elenei Văcărescu cu care ne mândrim și azi².

Rămânând pe același trotuar, puțin mai departe se află o frumoasă clădire pe care Nababul a cumpărat-o de la familia Olănescu³ pentru unul din fiii săi care s-a căsătorit cu Didina Palade, Tante Didine. Mamele noastre nu i-au fost prietene, nici

Palatul Sturdza

azi nu știu bine de ce⁴. Ea a avut patru băieți, dintre care Gheorghe, căsătorit cu Zozi Greceanu, și-a făcut un justificat nume de arheolog.

Cam peste drum, că vom tot trece de pe un trotuar pe altul, o casă retrasă, fără caturi, azi restaurant. Inițial clădirea a fost făcută de Jean Chrissoveloni, bancher, pentru marea lui pasiune, Maria Angela Polizu. Ulterior ea a vândut imobilul Reginei Elisabeta a Greciei⁵.

Alături exista o casă dărămată după cutremur, fostă proprietate Darvari, care a adăpostit un timp pe dr. Matei Balș cu soția lui Tutu și cu copiii lor. Sus, la mansardă, locuiau „fetele Florescu”, Marie și Alexandra. În modestele lor încăperi erau măcar o dată pe săptămână acasă pentru prietenii pe care îi primeau cu simplitate și voie bună⁶.

Continuând pe dreapta, traversăm strada Sevastopol și imediat pe colț aflăm o casă cu frumoasă fațadă, casa Cesianu⁷. Ne-a primit și răsfățat acolo, cu deosebire în marea ei grădină cu movilă la mijloc, cu o privire întotdeauna caldă, Tante Hélène Cesianu, bunica verilor mei Despina și Dicki. Ce joacă înceam cu toții acolo! La generația bunicilor noștri au existat 3 frați Cesianu cu 3 case pe Calea Victoriei. Una, despre care am vorbit, alta, pe care a cumpărat-o cândva Academia Română, și care ființează și azi, și cea de a treia, colț cu str. I. C. Frimu, unde a fost ambasada Germaniei, astăzi sală de spectacol pentru Teatrul de estradă⁸.

Lăsând în urmă grădina cu movilă la mijloc, după numai câțiva pași m-am oprit și am privit peste drum. Se află acolo o casă relativ modestă, care a fost a părinților mei. Acolo, sora mea Roxandra (Roxi) și cu mine am primit în dar câte un poney de la un domn Marcu, care era un fel de administrator al bunurilor noastre. Curând acesta s-a împușcat, lăsând în urmă o sărăcie lucie pentru toți ai mei. S-a dovedit a fi fost un escroc de pe urma căruia s-a întors o filă tristă în viața noastră.

Din „casa din Calea Victoriei” mi-a rămas în amintire biroul tatălui meu în care se afla tripticul cuprinzând pe ctitorii

Slătineni ai bisericii din Slatina. E unul din puținele lucruri care mi-au rămas și decorează una din încăperile mele. De asemenea un frumos ulei, din păcate deteriorat, al străbunicului meu Hristodor Filitti. Tot acolo mă necăjea tata comparând nasul meu, dintotdeauna cârnă, cu cel dintr-o carte în care figura un cățel cam asemenea. Refrenul era „Topsy has no nose at all”. Astă până în ziua în care fila a fost ruptă din carte. Răbdarea mea se consumase!

Continuăm și amintirile mele mă obligă să iau la dreapta pe str. Frumoasă. Se află acolo două case la care mă gândesc cu duioșie. Una, a lui unchiul Barbu și Tante Alexandra. E vorba de Barbu Catargi, prototip de aristocrat, care mi-a arătat întotdeauna o mare simpatie. A fost o viață vicepreședinte la Jockey Club unde cu mare succes mi-a sprijinit candidatura, nașii fiindu-mi Andrei Balș și vărul meu, generalul adjutanț Puiu Filitti. Nevasta lui, Cantacuzinească, era tot ce putea fi mai „lady”. Dădeau, cred, cam o dată pe an un bal la care era prezent tot tineretul și unde iarăși domnea bunul gust. Trebuie să reamintesc de asemenea mesele deosebit de succulente și frumoase pe care le dădeau. Mi-a părut bine că a putut și Mimi să-i cunoască și să dejeuneze cu ei, la ei. Frumoase amintiri!

Alături, în fundul unei grădini, o casă în care locuiau surorile unchiului Barbu, mătușile Olga și Mariette⁹. Fete bătrâne, cam urătele săracele, erau și ele foarte primitoare, gentile și apropiate. Au locuit acolo un săz de ani Tante Mic și unchiul Lex împreună cu cei doi băieți ai lor, Barbu și Bishy.

De primul, exact de o vîrstă cu Dicki, îmi amintesc când la un Crăciun colindul „Patru păstori (cu accentul pe pă) se-ntâlniră”. A fost cred debutul lui în public. Noi ceilalți veri am fost și impresionați și mândri.

Despre unchiul Lex amintirile-mi sunt șterse. Am văzut multe fotografii de-ale lui, foarte frumos bărbat, încât îmi e greu să deslușesc realitatea de închipuire. Amintire certă am însă de la Ateneul Român, unde s-a executat una din simfonii lui. Eram și eu cu Tante Mic într-o lojă și la încheierea lucrării

George Enescu, care o dirijase, s-a întors către ea și i-a făcut o plecăciune. Emoționantă și, iată, de neuitat clipă.

Dar să ne întoarcem în Calea Victoriei unde, imediat pe dreapta, străjuiesc cei doi lei ai palatului Cantacuzino. Câte amintiri mă leagă de această monumentală clădire!

În primul rând Tante Catherine, soția Nababului, născută Băleanu. Câtă bunătate izvora din privirea ei, din mângâierile ei, de câte ori ne primea în salonașele ei private.

Noi, Filiții, am locuit un timp, eram în război, într-o clădire mai mică din incinta parcului, grădinii, nu știu bine cum să-i zic. Mi se părea fără sfârșit. În palatul propriu-zis locuia unchiul Nicu Ghica cu copiii lui: Iorgu, încântătoarea Ala și celebrul Ionel. Ei erau sensibili mai mari decât noi, dar jucam, în tot cazul, și cu Ala „spiridușul“. Unul din jucători purta în mâna o nuia și era ținut să-i fugărească pe ceilalți până reușea să atingă un fugitiv căruia îi trecea nuiaua. Dar de cele mai multe ori purtător al nuielui era fratele meu mai mic cu aproape 4 ani decât mine, cu aproape 8 decât sora mea și mai știu eu cu câtă decât ceilalți!! Mi se sfășie inima când mă gândesc cum fugeam de el și cum el cu stăruință și voie bună se ostenea să-și ducă sarcina la bun sfârșit!

Tot în această clădire, în marele salon de la parter, a funcționat o școală. Erau elevi între alții, pe diferite clase firește, Ala Ghica, Marie, Alexandra și Gheorghe Florescu, Bițu Rosetti-Manolescu, Alice Cantacuzino-Sturdza, Bică Suțu și alții. Cred că eram prâslea la cei cam 5 ani ai mei.

Aici am mâncat de la tata o bătaie strănică. Mă învățase Ionel Ghica să prind fluturi și să-i arunc într-un canal unde cădeau în apă, se zbăteau și firește mureau. M-a surprins tata într-o zi asupra unei atari activități și m-a avertizat, punându-mi în vedere să încetez chinuirea fluturașilor. Câteva zile mai târziu m-a prins din nou asupra faptului și mi-a tras o bătaie pe care nici azi n-am uitat-o.

Mai târziu, în palat a locuit Maruca Rosetti Tețcanu, căsătorită cu Mișu Cantacuzino, unul din fiili Nababului, și ulterior cu George Enescu. Marele nostru artist a făcut acolo multă și frumoasă muzică. În zilele noastre totul a devenit donație și muzeu *George Enescu*, unde a străjuit cu dăruire, credință și devotament Romeo Drăghici, adunând și expunând frumoase amintiri din cariera violonistului, pianistului, dirijorului și mai cu seamă compozitorului¹⁰.

Trecând peste str. G-ral Manu, azi Dumitru Lemnea, imediat ne înăltăm privirile asupra modernei clădiri care cuprinde birourile Ministerului Economiei Naționale, care a fost ridicată pentru a veni în ajutorul Casei Vernescu, a cărei putere de cuprindere a nevoilor de conducere ale unei economii în plină dezvoltare fusese depășită. De acest ansamblu mă leagă iarăși amintiri de pe vremea când îi urcam treptele, fiind și eu un mic angrenaj în complexul economiei naționale.

Peste, sau aproape peste drum, deci pe trotuarul stâng în direcția de mers, se află fosta casă a lui Costică Manu. Acolo s-au cununat Dimi Sturdza, descendent direct din vodă Mihalache Sturdza, cu Ileana, una din fiicele generalului George Manu. Am fost și eu cavaler de onoare, „corsar“, având ochiul stâng acoperit cu un bandou negru. Tocmai veneam de la un meci de rugby unde mi-l pocisem. Eram, găseam eu, cu atât mai interesant.

Despre Costică Manu am citit recent un delicios articol din presa timpului la Marie Florescu. Singuratic și meloman, a trăit în acea foarte frumoasă clădire cuprinsă în întregul ei într-un album cu fotografii în culori, aflat de asemenea la Marie Florescu.

Foarte aproape, pe aceeași parte a Căii Victoriei, se află

casa impunătoare a soților Șerban și Aristeia Ghica. Părinții băieților Nelu, Mimi și Bani sunt cu toții descendenți direcți, ca și Ghiculești care locuiau în palatul Cantacuzino, din Ion Ghica.

Și acolo se dădeau baluri și mese rafinate. Cel mai mare dintre băieți a murit demult. Cu ceilalți am rămas și ați prieten.

Trecem încă o dată drumul peste Calea Victoriei și ne așezăm la intersecția ei cu str. Barbu Catargi¹¹. De o parte și de alta iarăși amintiri.

Pe dreapta, la etaj, un frumos apartament în care locuiau Tante Marie cu Despina și Dicki plus Zezelle care i-a crescut și îndrăgit o viață întreagă, pe ei și o multitudine de pisici. Acolo erau adesea ceaiuri de copii. Din acea vreme două scene mi-au rămas întipărite în minte.

Vrând să mă cocoț și să iau ceva de pe un dulap, am căzut cu capul în colțul unei mese. A crăpat drept între ochi și a curs mult sânge. Și ați port sub sprâncene cicatricea acelui accident.

Altă dată, la un ceai, am masculinizat în franțuzește *soarecele*, folosind nepotrivitul „le souri“. Cât au râs fetele de mine nu uit nici ați.

Pe celălalt colț al străzii Barbu Catargi, clădirea și grădina Academiei Române! Câtă bucurie mă și ne leagă pe frații și pe verii mei de acele locuri! Paradis!

Mai apăreau tovarăși de joacă copiii generalului Rosetti, care locuiau în impunătoarea lor casă iarăși din cărămidă aparentă, aflată la cățiva pași de acolo. Ileana și bunul meu prieten Radu au murit. Mai sunt în viață, și ne vedem totdeauna cu placere, Ioana Sturdza și Safta Varlaam. Grădina Academiei era imensă și picioarele noastre o fugăreau toată.

Acolo l-am cunoscut, ne ducea tata în birourile lui, pe Ion Bianu, secretar al instituției. Nu știu dacă justificat sau nu, dar în amintirea mea el a rămas un bătrânel tare simpatic și cu mult haz.

Din poarta Academiei, exact peste drum, se vede biserică Tabacu, unde a slujit vremel் îndelungată părintele Bobulescu. Iarăși un prieten al tatei. Avea un picior de lemn, ceea ce pe noi copiii ne impresiona mult.

Alături de Academie se află un teren viran, pe care a fost cândva „Casa cu lanțuri“. Locuia în ea cneazul Moruzi, despre care voi aminti mai departe. Casei i se spunea aşa pentru că în loc de gard avea niște piloni legați între ei cu grele lanțuri.

Puțin mai departe, pe același trotuar, fosta casă Moneteur, proprietate prin căsătorie a lui Lăscăruș Catargi. Am fost cândva în ea la o recepție, dar nu-mi amintesc cu ce prilej. Azi este sediul Uniunii Scriitorilor.

În imediata vecinătate e fosta clădire a Ministerului de Finanțe, mai târziu Institut de proiectări. Azi adăpostește Muzeul Colecțiilor. Au fost grupate acolo donațiile multor pasionați colecționari ca de pildă Oprescu, Zambaccian, Avachian, Dona Slătineanu și alții. Faptul că sunt toate prezentate în aceeași clădire ni le face nouă, vizitatorilor, mai ușor accesibile.

Depășind acest imobil ajungem la intersecția cu Calea Griviței. S-o traversăm și să ne oprim. Să ne aruncăm privirile peste drum la cealaltă intersecție a Căii Victoriei cu Str. Amzei. E acolo un teren viran pe care a dăinuit anii în sir una din băcăniile celebre ale Bucureștiului: la „Râșnoveanu și Babeș“. De toate găseai la ei, până și o odăită în spatele magazinului în care erau întotdeauna excelente pregătite aperitive. Am apucat și eu vremea la care am putut savura aici câte un minut păhăruț de „băbească“.

Pe însuși locul pe care stăm se află împărăția familiei Șirbei.

În prim-plan, palatul¹² prințului Barbu Șirbei, căsătorit

cu Nadeja Bibescu, cu care a avut 4 fete. De acest palat mă leagă amintiri nu ale copilariei, ci ale tinereții când îmbrăcam smokingul sau fracul și participam la frumoasele baluri ce se dădeau acolo. Azi e un interesant muzeu de artă populară, cu deosebire de porturi și covoare.

În al doilea plan, azi mascată de un nou institut de proiectari, într-o frumoasă grădină, o casă de cărămidă aparentă, a lui George Știrbei, fratele lui Barbu, căsătorit cu Elisa Băleanu. Acesta a avut 2 fete cu care eram prieten: Sanda, măritată mai târziu cu scriitorul de frumoasă cultură și arhitectul de mare gust care a fost George Cantacuzino și Marina, aviatoarea, soția de azi a lui Costi Brâncoveanu. Ambele sunt cu copiii lor în Anglia, dar familia Știrbei s-a stins¹³.

Continui tot pe trotuarul drept al Căii Victoriei și, puțin mai departe, privesc peste drum la urâta clădire cu 8 etaje unde a fost sediul Asociației inginerilor. Acolo am lucrat cu multă plăcere și mult interes sub conducerea ing. Ionel Bujoiu.

Tot pe această porțiune a Căii au fost 2 cofetării în care când și când eram duși și noi, copiii, spre marea noastră bucurie: „Dobriceanu” și „Nestor”¹⁴. Ultimul s-a mutat mai târziu la parterul palatului Mica, unde a funcționat până la cutremurul din 1977.

Dar înainte de a ajunge aici m-am oprit și am privit biserică Albă. De această biserică, pe care obișnuiau noi să o frecventăm, mă leagă amintirea despărțirii de Nicu Polizu. A fost slujit aici acest caracter de elită cu care am fost camarad de sport, cu care mi-am făcut armata și cu care am petrecut la numeroase baluri. A fost înșurat cu una din frumoasele Bucureștiului, cu Sanda Drăghici, azi văduva lui Grigore Suceveanu. L-au slujit ca pe un erou ce a fost, căzut pe front ca pilot de vânătoare și decorat cu „Virtutea Aeronautică” și cu crucea și mantia „Mihai Viteazul”.

Întorcându-mă la palatul Mica găsesc iarăși sumedenie de amintiri. Și aici am lucrat într-o din societățile patronate de Societatea Minieră *Mica*. În biroul meu țineam săptămânal ședințele secției de rugby a Tenis-Clubului al cărui președinte eram. Venea tineret, firește, dar și veșnicul animator care a fost Gogușor Tanoviceanu. În imobil se afla o cochetă sală de gimnastică pe care o conducea Nicu Albescu. Falmic polisportiv, matematician și filosof, a fost un adorabil prieten și profesor de gimnastică. Și – *last but not least* – tot aici își avea sala de spectacole ansamblul Teatrului Mic aflat sub conducerea Eugenie Zaharia și a lui Petru Nove.

Juca acolo cu imens succes în *Iluzia fericirii* domnișoara Mimi Enăceanu, azi doamna Manole Filitti. M-am amorezat de ea și, ca să ne vedem și cunoaște mai bine, am dus-o de câteva ori peste drum la restaurantul „Cina”, unde oficia famosul Andronic. Spectacolele, mesele, șuetele ne-au fost fatale și astă de 37 de ani!

Dar înainte de a ajunge la „Cina”, ne mai stau în cale trei momente.

Unul, mititel, dar de mare importanță în viața de atunci, și anume bodega fraților Tripcoivică, unde am făcut pentru prima oară cunoștință cu broaștele pané.

Al doilea moment îl constituie hotelul Athénée Palace¹⁵, unde clubul meu iubit dădea anual elegantul și deliciosul său bal. Orchestra era formată în principal din băieți de-a noștri, din care citez pe Mustic, Emil și Mihai Berindej ca și pe Ștefanache Cantacuzino. Și câte frumuseți feminine decorau aceste sfidrofii!

Cel de-al treilea moment e de astă dată solemn. E vorba anume de Ateneul Român, care iată străjuiește și slujește muzica românească de aproape 100 de ani. Îmi place mult așezarea

Palatul Știrbei

și arhitectura, atât cea exterioară cât și cea interioară a acestei clădiri. De asemenea sala de concert degăjă o căldură cu totul aparte la care contribuie în mare măsură fresca istorică înconjurătoare, opera pictorului Costin Petrescu.

Ce încărcătură muzicală suportă scena, pereteii, lojele, scenele, care de atâtia ani ne-au primit răsfârându-ne cu cei mai de seamă muzicieni ai lumii, în frunte cu George Enescu!

Pentru a lega cât mai plăcut Piața Ateneului de Piața Palatului s-a născut marea braserie *Corso*¹⁶. O frecventam și eu uneori ieșind de la cinematograf cu, de o viață prietenii mei, Andrei și Ioana Balș, Ștefan Balș, Dinu Odobescu, Rici și Anca Hillard, Gheorghe Florescu, Nichi Chirsoveleni și mulți alții. Consumul de muștar și pâine era imens.

Alături, sediul Automobil Clubului, care era și frumos și încăpător. Și acolo mergeam măcar o dată pe an la balul pe care membrii clubului îl organizau.

Note:

1. În acel palat Sturdza, la un bal al Ministerului Afacerilor Străine, prin anii '36 – '38, intră într-un vârtej de *tulle*, de pene de struț (inclusiv în cap), strălucind malefic din smaralde cât piatra de râu, dintre care una, în formă de pară, îi atârna pe frunte, între sprâncene încă superb dăltuite și ochi asemănători pietrelor, Marta Bibescu. Se lăsa un fel de tăcere stupefiată, în care se auzi vocea groasă a lui Costică Argetoianu: „Babă! Apa trece, pietrele rămân!...“ (M.C.)

2. Din casa Văcărescu-Caribol mi-aș putea aduce aminte sute de povești, majoritatea auzite, dar câteva trăite chiar de mine. *Je relève le défi de Manole*. Poate cândva, dacă am zile!... Elencoța venise la București între două sesiuni ale melancolicei Ligii a Națiunilor. Triumfală. Titulescu. Discursuri la Geneva. Articole flamboiante. Numele ei răsună în toate cancelariile și saloanele diplomatice ale epocii. Zoe, plăcătă, chioară, geloasă pe soră-sa (pe care o adora, dar, totuși, geloasă) se scocea în nas. Egal de chioară, dar *face-à-main*, Elencoța observă ocupația prea puțin estetică a soră-si: „*Zoe! Tu te cures le nez!*” „*Eh oui, ma chère! Toi, tu as la SDN, la gloire, les conférences, les voyages. Moi, je me cure le nez!*” (M.C.)

3. Casa pe care Nababul a cumpărat-o pentru fiul său Gheorghe Cantacuzino aparținuse, la origină, Adinei Olăneșcu, sora bunicului nostru, Mihail Ghica. La moartea ei, casa a fost moștenită de mamele noastre și de Tante Mic și vândută Nababului. (C.C.)

4. Într-adevăr Didine era detestată de toate surorile Ghica. Nici eu nu știu de ce. Cred că Tante Sanda avea o rivalitate pe cehie de societăți: *Invalizi-Ortodoxe*, nu mai știu ce. Știu că într-o zi mama a venit la dejun la unchiul Barbu și Tante Alexandra Catargi, după o întâlnire în public cu Didina, care o asaltase ca să insulfe de prietenia ei cu Doamna Lupescu. Și mama a spus: „*Je dois aller me laver le visage, car j'ai été souillée par les postillons de Didine*”. (M.C.)

5. Casa Marie-Angelei și a Reginei Elisabeta devenise Clubul Miliardarilor. Aici, la un bal, se bătură vârtos, la masa lui Max Aușnit, prințesa Pussy Callimachi cu d-ra Irinel Malaxa. (M.C.)

6. Pe partea stângă a străzii Sevastopol (când mergi spre Bd. Ana Ipătescu) se află o casă foarte frumoasă, de cărămida roșie: casa Cerchez, construită de arhitectul Cerchez, devenită apoi casa G-ral Florescu, tatăl lui Nelu Florescu (mama născută Kalinderu), apoi Schöpkes. Interiorul avea minunate *boiseries* sculptate în stil gotic, precum și frumoase *vitraux*-uri. De semnalat o mare sală de muzică (pe două etaje), cu o mică galerie ce alerga la 4–5 m deasupra unui parchet – toate acestea foarte frumoase și de un stil unic în București: gotic. Se pare că a fost dărâmată acum câțiva ani – deși nu fusese deteriorată de cutremur și nici de bombardamente. Mare păcat! Alături, pe Sevastopol, era o dugheană cu un bărbier care venea să pună bunicilor mei ventuze și lipitori!... (C.C.)

7. La casa Cesianu, de pe Victoriei, mergeam să privim defilarea de 10 mai, unde generalul Nicoleanu trecea primul, ca prefect, așezat într-o trăsură, cu spatele în direcția mersului, cu privirea ațintită spre trăsurile ce-l urmau, ocupate de familia regală. De la una din aceste defilări am fugit cu Roxy Filitti să ne plimbăm în barcă la Cișmigiu. Aveam 12–13 ani. Roxy avea un *tailleur gris* și o pălărie de paie lucioasă, cu borul ridicat în față. Era aşa de frumoasă! (M.C.)

8. La generația bunicilor noștri au fost patru frați Cesianu, cu patru, sau mai bine zis cinci case: Constantin, bunicul nostru, a cărui primă casă a fost Academia Română (acolo s-a născut tata), și apoi a avut casa din Calea Victoriei, colț cu Sevastopol, la origină o casă Filipescu. Avea o pivniță cu niște bolti imense, de unde pornea un subteran pe unde se puteau fugi, în caz de năvălire a turcilor. Subteranul se prăbușise și nu puteau răzbate la ieșirea lui, care era în fostul cimitir evreiesc, lângă casa Balș, din Buzău. Dimitrie Cesianu a avut fostă Legație a Germaniei, pe Calea Victoriei, vis-à-vis de casa Moruzi. Nicolae a avut casa din C. A. Rosetti, foarte aproape de Piața Victoriei (sic!) unde ulterior a ființat, la etaj, un club, iar la parter – un timp – binécunoscutul croitor Valeriu. În fine, al patrulea frate, Iancu, campion de tir la pistol și carabină, precum și la biliard, a fost proprietarul actualei Ambasade a Ungariei, în [str.] Gogu Cantacuzino, la doi pași de noi. Cei patru frați Cesianu erau niște uriași, având între 1.84 și 2.05 m, toți

cunoscuți pentru puterea lor herculeană. Adaog că acești patru frați aveau o soră, Lelia, măritată Otetelesanu, al cărei soț era proprietarul frumoasei case Otetelesanu, unde s-au scris multe pagini ale istoriei noastre în sec. XIX (bonjuriști, '48, Unirea) și unde se află astăzi Palatul Telefoanelor. Acești 5 frați și soră erau copiii lui Stănuță Jianu, cel care a schimbat numele său de familie în cel de Cesianu. (C.C.)

9. Mătușile Mariette și Olga: fete bătrâne, crescute la sfârșitul veacului trecut, edwardiene încotate, plus St. Petersburg, unde tatăl lor fusese ministru. Dar au păstrat, până la adânci bătrânețe, o toleranță și o înțelegere față de tineri care și azi mă înmărmurește. Despre unchiul Barbu și Tante Alexandra: trebuie un capitol special. (M.C.)

10. Vis-à-vis de Palatul Cantacuzino, colț cu str. Verde – General Manu – azi Lemnea, se află casa Disescu. Bătrânuș Disescu mi se părea a fi fost născut senil – se poate că o fi fost un om remarcabil. Era prieten cu unchiul Démètre Negulescu. Când l-am cunoscut, ciupea servitoarea de popo și-i spunea „Păpușico”, și-i făcea un fel de curte foarte senilă, cu apropouri piperate, lui Evelyn Bernard. (M.C.)

11. În casa din colțul cu str. Barbu Catargi a locuit mai târziu familia Caradja (Costea, Tincuța, cu trei fete). Se făceau ceaiuri, cocktail-uri, receptii, iar Tanda sărea pe fereastră, foarte comod, fiind la parter, ca să plece în noapte cu căte un Ștefan Sendrea, lăsând în patul ei sulul (*the bolster*) cu o bucătă de cămașă de noapte care ieșea de sub pături, ca să se creadă că era în pat. Cred că Tincuța *n'était pas dupe*. (M.C.)

12. Palatul Șirbei fusese „ocupat în mod brutal” de o autoritate comunistă în vara lui 1946. Mai era în țară familia regală. O mașină intră în curte și o doamnă izbucnește strigând: „Este o rușine!”, „Doamnă Șirbei...” bârgue ocupanții, cam plouați. „Nu sunt doamna Șirbei – răspunde răspicat impetuosa vizitatoare. Sunt prințesa Illeana!”, „Dar am crezut... Dar asemănarea...” Nici Bodnăraș, în acea vreme foarte puternic, nu a putut însă salva Palatul, cu toată influența și cu toate străduințele, devotat și recunoscător prieten al prințesei. (M.C.)

13. Pe colțul stâng, Calea Victoriei cu str. Biserica Amzei, era farmacia *Thois* (elvețian sau neamț) și pe colțul celălalt Antonovici, magazin de fierărie. Urma casa foarte frumoasă, cu etaj, a fostului ministru Toma Stelian (cu o nevastă foarte frumoasă). Acolo a locuit marchizul de Belloy, căsătorit cu Tante Lala Bibescu (fostă în prima căsătorie nevasta lui D. Cesianu, cu care a avut-o pe Tante Colette Brâncoveanu). (C.C.)

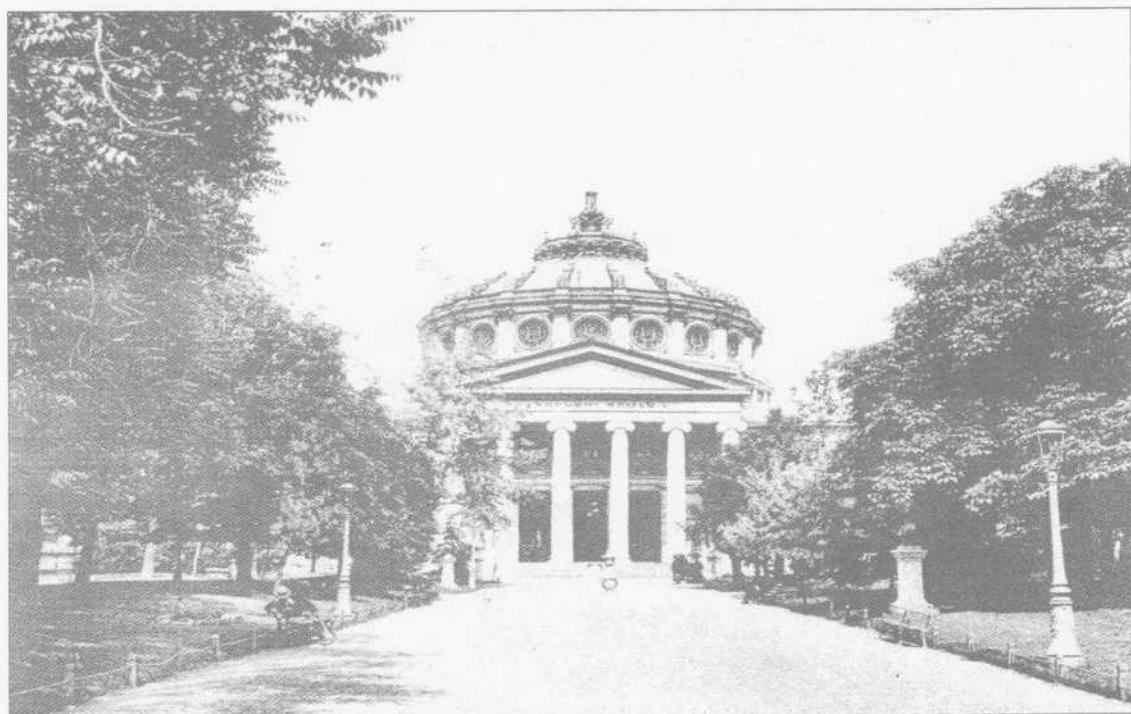
14. Nestor nu a fost niciodată unde spui. Acolo a fost cofetăria *Dobriceanu* și vis-à-vis cofetăria *Drăghiceanu*. Mari rivale, unde mă ducea bunica mea, Elena Cesianu. Nestor se află imediat după colțul străzii G-ral Berthelot, pe Calea Victoriei. O prăвlie minusculă, cu doar trei mese. Doamna Nestor, blondă și grăsă, străjuia la casă, în timp ce un chelner servea. Acolo poposeam, când ne intorceam de la liceul Sf. Sava, Ninel Ciocla și cu mine. Aproape vis-à-vis de *Nestor*, acolo unde astăzi se află nouă aripă a *Athénée Palace*-ului, era coaforul *Beehr* (tot neamț), și el „furnizorul” tuturor „mărimilor” de pe vremuri. Prin 1930, Nestor s-a mutat în palatul Mica, și avea doi chelneri, dintre care unul se numea Cocorășcu. Când d-na Nestor a murit, a lăsat cofetăria celor doi chelneri, care mult mai târziu au modernizat-o... La *Nestor*, Matila Ghyska (gurmand și *gourmet*) comanda căte-o înghețată și adăuga *sotto-voce*: „*Dublă!*” Țoțoi Lahovary stătea cu batista legată mască în fața nasului, ca să se ferească de microbi. Eliane Lahovary cumpăra ciocolate pentru fetele de la *Alhambra* și se parfuma cu... benzină. Avea o carte de rugăciuni, *où la messe était marquée par de photos de femmes à demi-nues*. (*Elles n'étaient point complètement nues à cette époque.*) Tot la *Nestor*, în plină epocă legionară, d-na Lupescu cobora din Rolls-ul bleu, pe când tineri nerăși și cu plete, cu diagonală peste cămașa verde, se plimbau pe trotuar. „Duduie, cum îndrăznești?... Nu ți-e teamă?”

„Îl plătim destul ca să nu risc nimic“ răspunde ea cinic. (M.C.)

15. Athénée Palace! Lăcaș descris în cursul decenilor de scriitori, ziariști și simpli trecători, consemnat în procese verbale, citat în documente diplomatice, centru de strălucire, de intrigă, de contacte și convenții de tot felul – dintre care foarte multe interlope și *en marge*; a apus în ultimii ani, cedând locul altor hoteluri mai moderne, rămânând doar decorul 1900 – minus serviciul. Personal – îl frecventez din copilărie – când mergeam acolo la ceaiurile immense oferite de *la cousine Balș* sau *la cousine Perroquet*, din cauza nasului și a obiceiului ei de a repeta mereu, pînă și, „*on peut changer... on peut changer...*“; mai târziu erau balurile Leagănelui Sf. Ecaterina, astă în prima mea adolescență. În a doua (și ea precoce) era barul, cu Aurică, cu verișoara noastră Pussy Calimachi, care de la 15 ani încolo își facea și-și desfăcea căsătoriile și aventurile sub teajheaua înaltă, străjuită de scaune și de fotoliu învelite în piele tocită. Treceau și se perindau pe-aici celebriți de tot soiul (vezi Paul Morand – *Bucarest*, Laurence Durrell, Patrick Leigh Fermor și atâtia alții scriitori). În anii '40, frumoasa și strania doamnă Edit von Coler, cununata lui Himmler, își avea aici centrul „economic“ pentru Balcani, inclusiv Turcia. Aliații sălăsluiau în dreapta holului, cu salonașul mic în spate – pentru clevetiri, Axa în partea stângă, *adossés* sufrageriei de atunci. Mijlocul holului și barul erau rezervate neutrilor, care alergau dintr-o parte în alta, ducând mesaje și știri, de obicei false. Din acest hol s-a întreprins, în 1941, tot personalul Legației Americane, care pleca din România – la ruperea relațiilor. Se întinse cu ei, splendidă făptură în vulpi albastre, Lisette Verea. A doua zi după fuga nemților, la 23 august – unii și-au lăsat și bagajele la hotel în graba plecării – în loc de cântecelor Zarei Leander și *Lili Marlene* orchestra cânta *In the mood* și diverse *jitterbug* și aceleași păsări de noapte dansau, excitate, cu militari americani, englezi, francezi și sovietici. Fru-

moasele mondene ale zilei sorbeau whiskey, la bar, cu ofișeri superioiri, și numeroasele demi-mondene își ascuțeau privirile și ghearele pentru a harpona un subofițer pentru căsătorie. (Și multe au reușit!) A urmat un lent declin al hotelului, i s-a aranjat mai târziu o aripă nouă, o grădină spre Calea Victoriei, dar dispareuse strălucirea. Azi, în loc de discuții și tranzacții, câteva fete gonesc după clienți cu *Kent* și, în loc de celebriți sau diplomați, se perindă oameni de afaceri grăbiți și ocupati, în scurte escale, veniți din toate colțurile globului. Mai poți vedea aici câte un dirijor sau solist cunoscut, care locuiește în hotel, de unde trece doar strada pentru a-și da concertele în sala Ateneului Român. Ar fi interesant, la înălțarea centenarului hotelului, dacă s-ar găsi cineva să-i scrie „Memoriile“ (M.C.).

16. Alături de *Corso* se mutase, în anii 1933 – 35, Tripovic și alături de el se afla prăvălia *Zeiss*, aparținând unui elvețian neamț, pe vremea lui Carol I, cu articole chirurgicale, balante, barometre etc. Afară, lângă ușă, străjuia un termometru de aproape 1 m înălțime, la care mă uitam întotdeauna când treceam pe acolo. Uneori arăta – 30 grade, alteori, în vara lui 1936, de pildă, când îmi dădusem examenul de atașat de legație, + 40 la umbră! Deasupra lui *Corso* și-a avut sediul, până prin 1930, *Jockey Club*-ul. Era, ca să spun așa, cu spatele la *Automobil Club*. Primul, cu față la *Athénée Palace*, al doilea cu față la Palat. și la *Jockey* se dădeau foarte frumoase baluri. Când acest mare bloc a fost dărămat, spre a se mări Piața Palatului, cele două cluburi s-au mutat, cel de la *Jockey* fiind construit, în strada Episcopiei, de arhitectul Gheorghe Cantacuzino, iar *Automobil Club* mutându-se în str. Șirbei Vodă. Adaug că, în fața Ateneului, se afla hotelul *Splendid* (ce-și purta bine numele) și care a fost distrus de bombardamentul de la 4 aprilie 1944. (C.C.)

Ateneul Român